

SADRŽAJ

Riječ urednice.....	9
Darovi za zbirke smjernice za knjižnice.....	11
Uvod.....	12
1 Smjernice za postupanje s darovima (za knjižnično osoblje)	13
1.1 Koje će darove knjižnica prihvatiti, a koje neće.....	13
1.2 Vlasništvo nakon prihvaćanja dara	13
1.3 Ovlasti	13
1.4 Čuvanje dokumentacije	14
2 Netraženi darovi: upute javnosti	15
3 Postupak s netraženim darovima.....	16
3.1 Netraženi darovi bez popratne informacije darodavca.....	16
3.2 Netraženi darovi s popratnom informacijom darodavca.....	16
3.3 Netraženi darovi ponuđeni knjižnici koji nisu pohranjeni u knjižnici	17
4 Pregovaranje o traženim darovima	18
4.1 Neformalni pregovori	18
4.2 Formalni pregovori.....	18
5 Procjenjivanje darova radi uključivanja u zbirke.....	19
5.1 Vlasništvo	19
5.2 Osjetljiva građa.....	19
5.3 Podrijetlo	19
5.4 Razlog darovanja.....	20
5.5 Prikladnost ponuđene građe	20
5.6 Posebni uvjeti	22
6 Razmatranje uvjeta koje treba ispuniti knjižnica.....	24
6.1 Primitak	24
6.2 Obrada.....	24
6.3 Pristup.....	25
6.4 Čuvanje	25
6.5 Smještaj/pohrana.....	25
7 Potvrda primitka dara.....	26
7.1 Pismo.....	26
7.2 Formalni darovni ugovor	26
7.3 Druge potvrde	27
Dodatak: Primjer teksta za formalni darovni ugovor	28
Bibliografija.....	30

Upute za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela <i>Conspectus</i>	31
Predgovor	32
1 Zašto pisane smjernice za izgradnju knjižnične zbirke?	33
1.1 Odabir	33
1.2 Planiranje	33
1.3 Odnosi s javnošću	34
1.4 Šire okruženje	34
2 Elementi smjernica za izgradnju zbirke	35
2.1 Uvod	35
2.2 Opće odredbe	35
2.3 Opisne odredbe	35
2.4 Predmetni profili	36
2.5 Metode vrednovanja zbirke	36
2.6 Indikatori informacijske razine zbirke	37
2.7 Jezični kodovi	37
2.8 Implementacija smjernica i program revizije	38
Dodatak 1: Područja WLN-ova modela <i>Conspectus</i>	39
Dodatak 2: Definicije indikatora informacijske razine zbirke prema modelu <i>Conspectus</i>	40
Bibliografija	43
Međunarodna posudba i dostava dokumenata: načela i smjernice za postupanje	47
Uvod	48
Načela i smjernice za postupanje	49
1 Nacionalna odgovornost	49
2 Nacionalni sustav posudbe	49
3 Nacionalna politika međunarodne posudbe	49
4 Slanje zahtjeva	50
5 Dobavljanje jedinice građe	51
6 Autorska prava	51
7 Odgovornost za posuđenu građu	52
8 Troškovi i plaćanje	53
Bibliografija	54
Model nacionalnog pravilnika za međuknjižničnu posudbu	55
Uvod	56
1 Svrha	57

2	Definicija	57
3	Načela.....	57
4	Upućivanje zahtjeva.....	58
5	Slanje građe na posudbu ili isporuka fotokopija.....	59
6	Primitak i povrat.....	59
7	Plaćanje.....	59
8	Statistika	60
	Bibliografija	60
Smjernice za najbolju praksu u međuknjižničnoj posudbi i dostavi dokumenata		61
	Uvod	62
1	Opće preporuke.....	62
	1.1 Osoblje	63
	1.2 Tehnologija	63
	1.3 Korisnici	63
2	Preporuke za knjižice koje upućuju zahtjeve	63
3	Preporuke za knjižnice koje posuđuju građu	64
IFLA-ine Smjernice za zahtjeve za međuknjižničnu posudbu upućene faksom		65
IFLA-ine Smjernice za zahtjeve za međuknjižničnu posudbu upućene elektroničkom poštom		71

Riječ urednice

U nizu Povremena izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva, običaj je da predgovore hrvatskim prijevodima IFLA-inih standarda, smjernica i dokumenata pišu hrvatski stručnjaci koje se bave područjem knjižničarstva o kojem je u pojedinoj publikaciji riječ, najčešće, ujedno, i stručni redaktori prijevoda. Ova publikacija, u tom smislu, predstavlja iznimku jer ne sadržava uobičajeni predgovor, nego urednički uvod u kojem se, u prvom redu, žele objasniti razlozi koji su doveli do okupljanja i objavljivanja u jednoj knjizi više različitih IFLA-inih smjernica i dokumenata, iz dvaju, doduše srodnih, područja knjižničarstva, nastalih u razdoblju od 1995. do 2008.

Poticaž za objavljivanje publikacije došao je od članica Komisije za nabavu knjižnične građe i međuknjižničnu posudbu HKD-a, koje su dokumente objavljene u knjizi i prevele na hrvatski jezik. Kako ni jedan od dokumenata svojim opsegom ne zadovoljava mjerilo uredništva HKD-a za samostalno objavljivanje u tiskanom obliku, koje je ujedno i mjerilo za podršku objavljivanja publikacija Ministarstva kulture RH kao glavnog financijera Društva, prvobitna zamisao bila je da se dokumenti samostalno objave u elektroničkom obliku. No, njihovim okupljanjem, koje je dovelo do prijevoda još dvaju dokumenata čije objavljivanje na hrvatskom jeziku u početku nije ni bilo planirano (IFLA-ine *Smjernice za zahtjeve za međuknjižničnu posudbu upućene faksom* i IFLA-ine *Smjernice za zahtjeve za međuknjižničnu posudbu upućene elektroničkom poštom*), postignut je zadovoljavajući opseg za objavljivanje u tiskanom obliku. Držim da je to kvalitetno rješenje iz najmanje dva razloga.

Prvi se, djelomično, da iščitati iz povijesti HKD-ove *Komisije za nabavu knjižnične građe i međuknjižničnu posudbu*. Naime, to tijelo djelovalo je kao jedna komisija do 1989. godine kad su ustanovljene dvije samostane komisije, *Komisija za nabavu i izgradnju fondova* i *Komisija za međuknjižničnu posudbu*, koje su ponovo objedinjene u danas postojeću Komisiju 2006. Iako dinamika nastajanja, spajanja i razdvajanja HKD-ovih stručnih tijela ne ovisi uvijek isključivo o stručnim razlozima, u ovom slučaju je neosporno da se radi o srodnim područjima knjižničarstva, koja se u konačnici odnose na problematiku izgradnje zbirke i/ili fonda, te je za malu knjižničarsku zajednicu poput hrvatske, možda, i učinkovitije njihovo spajanje u jednomu stručnom tijelu HKD-a. No, bez obzira na organizacijsku strukturu stručnih tijela HKD-a, usmjerenost svih prevedenih dokumenata na navedenu problematiku opravdava njihovo okupljanje i objavljivanje u jednoj publikaciji. Kako su tekstovi nastajali u razdoblju od petnaestak godina, iz njih se, do određene mjere, mogu pratiti i IFLA-ina nastojanja u datom području. Ipak, naglašavamo da je, bez obzira na raspon godina izdavanja izvornika te na određene dijelove dokumenta koji više nisu ažurni, poput pojedinih referencija, što smo pokušali riješiti uredničkim napomenama, riječ o vrijedećim IFLA-inim dokumentima, dakle o jedinom ili zadnjem izdanju svakoga pojedinog izvornika.

Drugi razlog za objavljivanje publikacije možemo naći u tvrdnji da su dosadašnji prijevodi IFLA-inih dokumenata na hrvatski jezik pokazali kako se područja koja prevedeni standardi, smjernice i dokumenti obuhvaćaju, brže razvijaju uz literaturu dostupnu na hrvatskom. Iznimna složenost postupka izgradnje te vrednovanja zbirke, odnosno, fonda, možda je, do neke mjere, oslikana okupljanjem ovih dokumenata u jednu publikaciju (iako, naravno, ni izbliza nije riječ o cjelovitoj slici). S druge strane, samo-

stalnim objavljivanjem dokumenta u elektroničkom obliku, taj vid ne bi bio naglašen. Kako bi takvo objavljivanje znatno povećalo dostupnost dokumenta, želim naglasiti, da ta mogućnost nije isključena nakon prodaje cijele ili barem većeg dijela naklade. U problematiku financiranja izdanja HKD-a, na ovom mjestu, ne bih dalje ulazila, no, ipak bih istaknula da kupnja publikacija kako za knjižnične tako i za privatne zbirke izravno utječe na objavljivanje novih, struci potrebnih, naslova.

Vrlo kratko ću se osvrnuti na smjernice i dokumente sadržane u publikaciji. Publikaciju otvaraju *Darovi za zbirke: smjernice za knjižnice*. Darovi koji su, nesumnjivo, važna sastavnica u izgradnji zbirke, i za knjižnično osoblje i za darodavce nose određene rizike koji sa sobom povlače moguće odgovornosti knjižnice. Zato je iznimno važno da knjižnica ustanovi jasnu knjižničnu politiku postupanja s darovima neovisno o tome jesu li oni nabavljeni zalaganjem knjižnice ili ne. U tom smislu, IFLA-ine smjernice, kao međunarodni dokument, predstavljaju jasan okvir za unapređenje prakse hrvatskih knjižnica po pitanju traženja i prihvatanja darova.

Sljedeći objavljeni dokument *Upute za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela Conspectus*, sažete su upute o tome kako sastaviti smjernice za izgradnju zbirke koristeći metodologiju *Conspectusa*. Naglašeno je kako su upute po svojoj namjeni posebice važne novozaposlenom osoblju na izgradnji zbirki te područjima gdje ne postoji tradicija pisanih dokumenata o izgradnji zbirki. Kako u takva područja, na žalost, spada i Hrvatska, važnost prijevoda ovog dokumenta je neupitna.

Dio publikacije koji se bavi međuknjižničnom posudbom broji čak pet dokumenata. To su redom: *Međunarodna posudba i dostava dokumenata: načela i smjernice za postupanje*, *Model nacionalnog pravilnika za međuknjižničnu posudbu*, *Smjernice za najbolju praksu u međuknjižničnoj posudbi i dostavi dokumenata*, IFLA-ine *Smjernice za zahtjeve za međuknjižničnu posudbu upućene faksom* i IFLA-ine *Smjernice za zahtjeve za međuknjižničnu posudbu upućene elektroničkom poštom*. Nadam se da će prijevodi ovih dokumenata potaknuti daljni rast i kvalitetu međuknjižnične posudbe hrvatskih knjižnica, radi dobrobiti korisnika. U tom je smislu posebno zanimljiv *Model nacionalnog pravilnika za međuknjižničnu posudbu* jer je poznata zabrinjavajuća činjenica da su hrvatske knjižnice prisiljene nabavljati iz inozemstva knjige i članke koji postoje u drugim hrvatskim knjižnicama.

Kako pukom slučajnošću urednički uvod ove publikacije pišem 14. ožujka 2010., na dan kada Hrvatsko knjižničarsko društvo navršava sedamdeset godina od svog osnutka, za kraj bih, prigodničarski, pozvala sve članove Društva da se što aktivnije uključe u njegov rad.

U Zagrebu, 14. ožujka 2010.

Ana Barbarić